

วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา

Basic color terms evolution in Lanna language

ศราวุธ หล่อดี¹/ผณินทรา ธีรานนท์²/จรัลวิไล จรูญโรจน์³/สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ⁴

Sarawut Lordee / Phanintra Teeranon / Jaralvilai Charunrochana / Sorabud

Rungrojsuwan

¹สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Program in Thai Language, School of Liberal Arts, University of Phayao

²สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Program in English Language, School of Liberal Arts, University of Phayao

³ภาควิชาศิลปศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (วิทยาเขตกำแพงแสน)

Department of Liberal Arts, Faculty of Liberal Arts and Sciences, Kasetsart University (Kamphaeng Saen Campus)

⁴สาขาวิชาภาษาอังกฤษ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

Program in English Language, School of Liberal Arts, Mae Fah Luang University

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัย ตามแนวคิดของของเบรนท์ เบอร์ลิน และพอล เคย์ (Berlin and Kay, 1969) ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์เป็นข้อมูลจากจารึกและเอกสารภาษาล้านนาที่ปริวรรตเป็นภาษาไทยมาตรฐานแล้ว ผลการวิจัยพบว่า ภาษาล้านนา พ.ศ. 1898-2100, พ.ศ. 2101-2316, พ.ศ. 2317-2474, พ.ศ. 2475-2503 และ พ.ศ. 2504-2560 พบคำเรียกสีพื้นฐาน 3 คำ, 6 คำ, 9 คำ, 8 คำ และ 12 คำ ตามลำดับ จากการวิเคราะห์วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐาน พบว่า ภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัยมีวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานอยู่ในระยะที่ 2, 5, 7, 7 และ 7 ตามลำดับ นอกจากนี้ คำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา พ.ศ. 1898-2100, พ.ศ. 2101-2316, พ.ศ. 2317-2474 และ พ.ศ. 2475-2503 มีลำดับในการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานไม่สอดคล้องกับแนวคิดของเบรนท์และเคย์ ส่วนภาษาล้านนา พ.ศ. 2504-2560 มีลำดับในการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานสอดคล้องกับแนวคิดของเบรนท์และเคย์

บทความนี้นอกจากได้พิสูจน์แนวคิดวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานของเบอร์ลินและเคย์ ยังเป็นแนวทางในการศึกษาวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาอื่นๆ ได้อีกด้วย

คำสำคัญ: วิวัฒนาการ, คำเรียกสีพื้นฐาน, ภาษาล้านนา

Abstract

The objective of the study is to analyze and compare basic color terms in 5 periods of Lanna language. Berlin and Kay (1969) was used as an approach in the study. Five periods were carefully selected according to previous historical study; it was divided to B.E. 1898-2100 (A.D. 1355-1557), B.E. 2101-2316 (A.D. 1558-1773), B.E. 2317-2474 (A.D. 1774-1931), B.E. 2475-2503 (A.D. 1932-1960), and B.E. 2504-2560 (A.D. 1961-2017). It was found that the evolution of Lanna basic color terms were in stage 2, 5, 7, 7, and 7 respectively. The order of basic color terms of Lanna in B.E. 2504-2560 (A.D. 1961-2017) was shown to correspond with Berlin and Kay's theory. However, in B.E. 1898-2100 (A.D. 1355-1557), B.E. 2101-2316 (A.D. 1558-1773), B.E. 2317-2474 (A.D. 1774-1931), and B.E. 2475-2503 (A.D. 1932-1960), it was found that the order of basic color terms of Lanna were not correspond to the theory. In addition, the study gives a constructive guideline of methodology for studying basic color terms evolution in other languages.

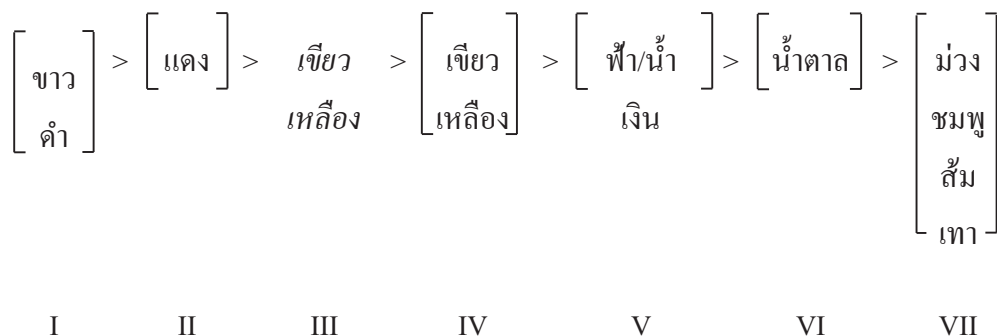
Keywords: evolution, basic color terms, Lanna language

บทนำ

คำเรียกสีพื้นฐาน (basic color terms) เป็นคำที่ใช้เรียกชื่อสีที่มีความหมายของคำทั้งหมดไม่สามารถหาได้จากส่วนใดส่วนหนึ่งของคำนั้น หรือเป็นคำที่ไม่มีส่วนประกอบเป็นหน่วยขยายที่เอาออกได้ และเป็นคำที่ผู้บอกภาษาใช้อย่างสม่ำเสมอ มีความหมายมั่นคง ไม่เป็นคำประเภทย่อยของสีอื่น ได้แก่ ขาว ดำ แดง เขียว เหลือง ฟ้า น้ำเงิน น้ำตาล ม่วง ชมพู ส้ม และเทา จากลักษณะของคำเรียกสีพื้นฐานดังกล่าวทำให้มีการศึกษาวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานเพื่อที่จะได้ทราบลำดับในการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานของภาษานั้น ๆ ดังที่ เบิร์นท เบอร์ลิน และพอล เคย์ (Berlin and Kay, 1969: 2-3) ได้ศึกษาคำเรียกสีพื้นฐานจาก 20 ภาษาในโลกโดยใช้แผ่นสีสัมผัสภาษาผู้บอกภาษา พบว่า ภาษาทั้ง

20 ภาษามีใจกลาง (focus) ของสี 11 แห่ง คือ ดำ (Black) ขาว (White) แดง (Red) ส้ม (Orange) เหลือง (Yellow) น้ำตาล (Brown) เขียว (Green) ฟ้า/น้ำเงิน (Blue) ม่วง (Purple) ชมพู (Pink) และเทา (Grey)

หลังจากนั้น เบร์ลินและเคย์ยังได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสีในโลกอีก 78 ภาษา จนได้ข้อสรุปว่า สีต่าง ๆ ในโลกมีลำดับในเรื่องของเวลาการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานอย่างเป็นสากล เบร์ลินและเคย์จึงได้เสนอแนวคิดวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานไว้ 7 ระยะ ดังต่อไปนี้

(Berlin and Kay, 1969: 4)

ภาพที่ 1: วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานของเบร์ลินและเคย์

แนวคิดวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานจากภาพข้างต้น อธิบายได้ว่า ระยะที่ 1 มีคำเรียกสี 2 คำ คือ ขาว ดำ, ระยะที่ 2 มีคำเรียกสี 3 คำ คือ ขาว ดำ แดง, ระยะที่ 3 มีคำเรียกสี 4 คำ คือ ขาว ดำ แดง เขียว หรือ ขาว ดำ แดง เหลือง, ระยะที่ 4 มีคำเรียกสี 5 คำ คือ ขาว ดำ แดง เขียว เหลือง, ระยะที่ 5 มีคำเรียกสี 6 คำ คือ ขาว ดำ แดง เขียว เหลือง ฟ้า/น้ำเงิน, ระยะที่ 6 มีคำเรียกสี 7 คำ คือ ขาว ดำ แดง เขียว เหลือง ฟ้า/น้ำเงิน น้ำตาล และระยะที่ 7 มีคำเรียกสี 8 คำขึ้นไป คือ ขาว ดำ แดง เขียว เหลือง ฟ้า/น้ำเงิน น้ำตาล ม่วง ชมพู ส้ม และเทา

แนวคิดวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานของเบร์ลินและเคย์ เป็นแนวคิดหลักที่ใช้ศึกษาวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น งานวิจัยของ เดวิด แอล สโนว์ (Snow, 1971: 385-390) ได้ศึกษาคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาซาโมน (samoan) พบคำเรียกสีพื้นฐาน 6 คำ คือ ขาว ดำ แดง เขียว เหลือง และเทา มีวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานไม่สอดคล้องกับ

แนวคิดของเบอร์ลินและเคย์ เนื่องจากมีคำเรียกสีเทาในระยะที่ 5 ซึ่งตามแนวคิดดังกล่าวสีเทาจะต้องเกิดในระยะที่ 7

นอกจากนี้ยังพบการศึกษาคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยรัตนโกสินทร์ในงานวิจัยของ Engchuan (2000) Tipkongka (2010) และ Phornthipphayaphanit (2014) พบว่า สมัยสุโขทัยมีคำเรียกสีพื้นฐาน 5 คำ คือ ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว สมัยอยุธยามีคำเรียกสีพื้นฐาน 9 คำ คือ ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ชมพู ส้ม ฟ้า ม่วง สมัยธนบุรีมีคำเรียกสีพื้นฐาน 6 คำ คือ ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ม่วง และสมัยรัตนโกสินทร์มี คำเรียกสีพื้นฐาน 12 คำ คือ ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ชมพู ส้ม ฟ้า ม่วง เทา น้ำเงิน น้ำตาล เมื่อพิจารณาวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานพบว่า ภาษาไทยสมัยสุโขทัยมีวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานอยู่ในระยะที่ 4 ส่วนภาษาไทยสมัยอยุธยา สมัยธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์มีวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานไม่สอดคล้องกับแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์ กล่าวคือ ตามแนวคิดดังกล่าววิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาไทยสมัยอยุธยาจะอยู่ในระยะที่ 7 แต่พบคำเรียกสีชมพู ส้ม ม่วง ก่อนคำเรียกสีน้ำตาล วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาไทยสมัยธนบุรีจะอยู่ในระยะที่ 5 แต่ด้วยข้อจำกัดของข้อมูลที่ศึกษาจึงไม่ปรากฏคำเรียกสีฟ้า/น้ำเงิน น้ำตาล ชมพู ส้ม เทา และวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์จะอยู่ในระยะที่ 7 แต่ด้วยลำดับการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานทำให้พบคำเรียกสีชมพู ส้ม ก่อนคำเรียกสีฟ้า/น้ำเงิน น้ำตาล ม่วง และพบคำเรียกสีม่วง เทา ก่อนคำเรียกสีน้ำเงินและน้ำตาล

ภาษาล้านนาเป็นภาษาตระกูลไทที่ใช้สื่อสารกันอย่างแพร่หลายบริเวณภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน พะเยา แพร่ น่าน แม่ฮ่องสอน พื้นที่ทั้ง 8 จังหวัดปรากฏการใช้ภาษาล้านนาจารึกหรือบันทึกเอกสารข้อมูลต่าง ๆ แบ่งเป็น 5 ช่วงสมัยตามเหตุการณ์ทางสังคมของล้านนา ได้แก่ ภาษาล้านนา พ.ศ. 1898-2100 เป็นช่วงสมัยราชวงศ์มังรายปกครองอาณาจักรล้านนา ภาษาล้านนา พ.ศ. 2101-2316 เป็นช่วงสมัยพม่าปกครองล้านนา ภาษาล้านนา พ.ศ. 2317-2474 เป็นช่วงสมัยล้านนาเป็นเมืองประเทศราชของอาณาจักรสยาม ภาษาล้านนา พ.ศ. 2475-2503 เป็นช่วงสมัยภาคเหนือหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง และภาษาล้านนา พ.ศ. 2504-2560 เป็นช่วงสมัยพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (Rungruangsrri, 2003: 7-9; Ongsakul, 2014) ปัจจุบันภาษาล้านนาที่ใช้จารึกหรือบันทึกเอกสารข้อมูลดังกล่าวได้มีนักวิชาการ

ปวิรรต (transliterations) หรือถ่ายถอด เปลี่ยนรูปอักษรและอักขรวิธี (Wimonkasem, 2005: 120) เป็นภาษาไทยมาตรฐานไว้แล้วพอสมควร ซึ่งปรากฏคำเรียกศัพท์พื้นฐานเช่นเดียวกับภาษาอื่น ๆ

จากงานวิจัยที่ศึกษาคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาไทยสมัยสุโขทัยถึงสมัยรัตนโกสินทร์ 3 เรื่อง ข้างต้น หากนำวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานจากงานวิจัยทั้ง 3 เรื่องมารวมกัน จะทำให้เห็น วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานต่างจากงานของเบอร์ลินและเคย์ โดยเฉพาะเรื่องของลำดับในการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐาน อาจกล่าวได้ว่า เมื่อวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาไทยไม่ตรงกับแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์ ก็มีความเป็นไปได้ว่าคำเรียกศัพท์ในภาษาล้านนาจะมีวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานไม่ตรงกับแนวคิดดังกล่าวเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์และเปรียบเทียบวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาล้านนา โดยแบ่งภาษาล้านนาเป็น 5 ช่วงสมัย เพื่อที่จะได้ทราบจำนวนคำเรียกศัพท์พื้นฐาน เวลาในการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐาน วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาล้านนาทั้ง 5 ช่วงสมัย รวมทั้งได้พิสูจน์แนวคิดวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานของเบอร์ลินและเคย์ และการวิจัยนี้ยังใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาอื่น ๆ ได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

วิเคราะห์และเปรียบเทียบวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัย คือ ช่วงที่ 1 พ.ศ. 1898-2100 ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2101-2316 ช่วงที่ 3 พ.ศ. 2317-2474 ช่วงที่ 4 พ.ศ. 2475-2503 และช่วงที่ 5 พ.ศ. 2504-2560

ขอบเขตการวิจัย

1. ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาล้านนาเป็นข้อมูลประเภทจารึกจากฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทยของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร และเอกสารที่พบในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน ตั้งแต่ พ.ศ. 1899-2558 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ปรากฏข้อมูลคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาล้านนา ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่ปวิรรตเป็นภาษาไทยมาตรฐานที่ยังคงคำศัพท์และเสียงของภาษาล้านนาไว้อย่างครบถ้วนเท่านั้น อนึ่ง ผู้วิจัยเลือกข้อมูลที่ปวิรรตเป็นภาษาไทยมาตรฐานเนื่องจากการตรวจสอบความถูกต้องโดยนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านจารึกและ

เอกสารภาษาล้านนาจึงเป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วยจารึกจำนวน 20 หลัก และเอกสารจำนวน 153 รายการ แบ่งออกเป็น 13 ประเภท ได้แก่ กฎหมาย กวีนิพนธ์ จารึก ตำนาน ตำรา นวนิยาย นิทาน พจนานุกรม พระพุทธศาสนา เพลง ภาษิตและปริศนาคำทาย เรื่องสั้น และปณิณกะ

2. ผู้วิจัยแบ่งคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาล้านนาเป็น 5 ช่วงสมัยตามเหตุการณ์ทางสังคมของ ล้านนา ได้แก่ ช่วงที่ 1 พ.ศ. 1898-2100 ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2101-2316 ช่วงที่ 3 พ.ศ. 2317-2474 ช่วงที่ 4 พ.ศ. 2475-2503 และช่วงที่ 5 พ.ศ. 2504-2560

วิธีการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. เก็บข้อมูลคำเรียกศัพท์พื้นฐานจากจารึกและเอกสารภาษาล้านนาที่ปริวรรตเป็นภาษาไทย มาตรฐานตามเกณฑ์การพิจารณาคำเรียกศัพท์พื้นฐานของเบอร์ลินและเคย์ (Berlin and Kay, 1969) และครอฟอร์ด (Crawford, 1982) คือ เป็นคำเรียกศัพท์ที่มีความหมายของคำทั้งหมดไม่สามารถเดาได้จากส่วนใดส่วนหนึ่งของคำนั้น หรือเป็นคำที่ไม่มีหน่วยขยายที่เอาออกได้ และเป็นคำที่ผู้บอกภาษาใช้อย่างสม่ำเสมอ มีความหมายมั่นคง ไม่เป็นคำประเภทย่อยของผู้อื่น

3. วิเคราะห์คำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาล้านนาแต่ละช่วงสมัย เพื่อให้ทราบจำนวนคำเรียกศัพท์พื้นฐาน เวลาในการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐาน และวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัยตามแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์ (Berlin and Kay, 1969)

4. เปรียบเทียบจำนวนคำเรียกศัพท์พื้นฐาน และวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัยตามแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์ (Berlin and Kay, 1969)

5. เสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา พบคำเรียกสีพื้นฐานทั้งหมด 12 คำ ได้แก่ ขาว ดำ แดง เขียว เหลือง ฟ้ำ น้ำเงิน น้ำตาล ม่วง ชมพู ส้ม และเทา นอกจากนี้ยังพบคำเรียกสีพื้นฐานดั้งเดิมในภาษาล้านนา จัดกลุ่มตามประเภทสี ได้แก่ ประเภทสีขาว: นวล เพือก พอน ประเภทสีดำ: คี๋ มี๋ เมง หมี ประเภทสีเขียว: ลีว อิ้น ประเภทสีเหลือง: ไค เสียม เอ็ม ประเภทสีฟ้า: มู่ย ประเภทสีน้ำเงิน: ขาบ คราม ส้อม เหลื่อน แห่ ประเภทสีน้ำตาล: ข่อน ตุ่น ส้อ ประเภทสีม่วง: ปิง ประเภทสีชมพู: ออน ประเภทสีส้ม: แสด และประเภทสีเทา: สุ่น หม่น

บทความนี้ผู้วิจัยแยกวิเคราะห์วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนาเป็น 5 ช่วงสมัย โดยวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์ (Berlin and Kay, 1969) เพื่อที่ได้ทราบจำนวนคำเรียกสีพื้นฐาน เวลาในการเกิดคำเรียกสีพื้นฐาน วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนาแต่ละช่วงสมัย รวมทั้งพิสูจน์แนวคิดดังกล่าวด้วย หลังจากวิเคราะห์คำเรียกสีพื้นฐานแต่ละช่วงสมัย จึงเปรียบเทียบจำนวนคำเรียกสีพื้นฐาน และวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนาทั้ง 5 ช่วงสมัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา พ.ศ. 1898-2100

ข้อมูลจากจารึกและเอกสารภาษาล้านนา พ.ศ. 1898-2100 พบคำเรียกสีพื้นฐาน 3 คำ คือ ขาว แดง เขียว เมื่อเรียงลำดับเวลาในการเกิดคำเรียกสีพื้นฐาน พบว่า คำเรียกสีเขียวพบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 1899 ในพระไอยการลักภากฎเมียผู้คนท่าน คำเรียกสีแดงพบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 1904 ในพระไอยการลักษณผัวเมีย และคำเรียกสีขาวพบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 1955 ในจารึกวัดเก้ายอด แสดงวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา พ.ศ. 1898-2100 ได้ดังนี้

$$\begin{bmatrix} \text{ขาว} \\ \text{(ดำ)} \end{bmatrix} \rightarrow \begin{bmatrix} \text{แดง} \end{bmatrix} \rightarrow \begin{bmatrix} \text{เขียว} \end{bmatrix}$$

*

I II III

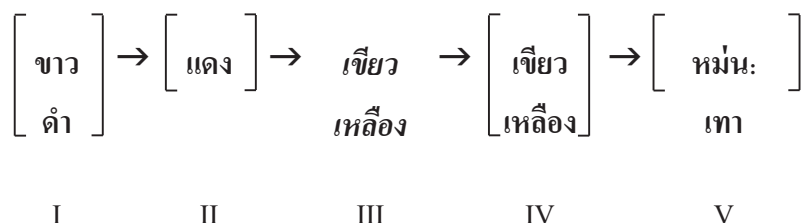
ภาพที่ 2: วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา พ.ศ. 1898-2100

* คำเรียกสีที่อยู่ในเครื่องหมาย () หมายถึง คำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนาที่ไม่ปรากฏตามแนวคิดวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานของเบอร์ลินและเคย์

จากภาพที่ 2 ตามแนวคิดวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานของเบอร์ลินและเคย์ ถ้าปรากฏคำเรียกสีพื้นฐาน 4 คำ คือ ขาว ดำ แดง เขียว ภาษานั้นจะมีวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานอยู่ในระยะที่ 3 แต่ภาษาล้านนา พ.ศ. 1898-2100 ปรากฏคำเรียกสีพื้นฐาน 3 คำ คือ ขาว แดง เขียว จึงมีวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานอยู่ในระยะที่ 2 ซึ่งไม่สอดคล้องกับลำดับในการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานตามแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์ เนื่องจากคำเรียกสีดำจะต้องเกิดก่อนคำเรียกสีแดงและเขียว

2. วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา พ.ศ. 2101-2316

ข้อมูลจากจารึกและเอกสารภาษาล้านนา พ.ศ. 2101-2316 พบคำเรียกสีพื้นฐาน 6 คำ คือ ขาว ดำ แดง เขียว เหลือง หม่น: เทา เมื่อเรียงลำดับเวลาในการเกิดคำเรียกสีพื้นฐาน พบว่า คำเรียกสีขาวพบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2102 ในจารึกเจ้าแสนดาบเรื่อนหน่อแก้ว คำเรียกสีดำพบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2124 ในจารึกวัดเกตการาม คำเรียกสีแดง เขียว เหลือง พบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2231 ในโคลงอมรา และคำเรียกสีเทา คือ หม่น พบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2291 ในไตรภูมิฯ แสดงวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา พ.ศ. 2101-2316 ได้ดังนี้

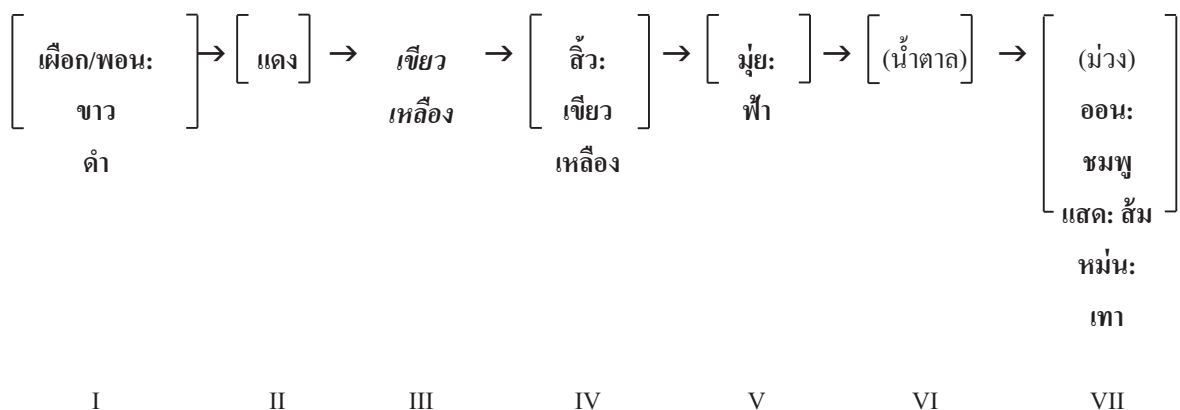

ภาพที่ 3: วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา พ.ศ. 2101-2316

จากภาพที่ 3 ภาษาล้านนา พ.ศ. 2101-2316 พบคำเรียกสีพื้นฐาน 6 คำ ตามแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์จะมีวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานอยู่ในระยะที่ 5 เมื่อพิจารณาลำดับในการเกิดคำเรียกสีพื้นฐาน พบว่า ภาษาล้านนาช่วงสมัยนี้มีลำดับในการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานไม่สอดคล้องกับแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์ เนื่องจากไม่ปรากฏคำเรียกสีฟ้า/น้ำเงิน น้ำตาล ม่วง ชมพู ส้ม แต่ปรากฏคำเรียกสีเทาในระยะที่ 5 ซึ่งตามแนวคิดดังกล่าวสีเทาจะต้องเกิดในระยะที่ 7

3. วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา พ.ศ. 2317-2474

ข้อมูลจากจารึกและเอกสารภาษาล้านนา พ.ศ. 2317-2474 พบคำเรียกสีพื้นฐาน 9 คำ คือ เพือก/พอน: ขาว, ดำ, แดง, ลีว: เขียว, เหลือง, มู่: ฟ้ำ, ออน: ชมพู, แสด: ส้ม, หม่น: เทา เมื่อเรียงลำดับเวลาในการเกิดคำเรียกสีพื้นฐาน พบว่า คำเรียกสีขาว ดำ แดง เขียว เหลือง และเทา คือ หม่น พบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2338 ในคัมภีร์เมตเตยยสูตร คำเรียกสีชมพูพบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2339 ในอรุณวดีสูตร คำเรียกสีส้ม คือ แสด พบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2344 ในกฎพระสงฆ์ และคำเรียกสีฟ้ำ คือ มู่ พบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2379 ในวิชัยปัตติชวดก แสดงวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา พ.ศ. 2317-2474 ได้ดังนี้

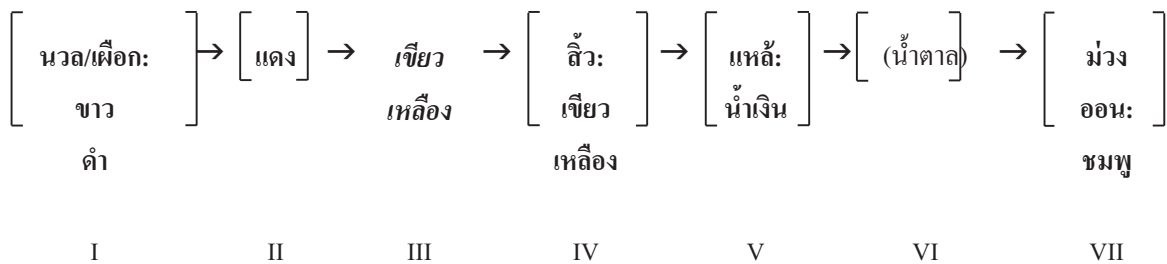
ภาพที่ 4: วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา พ.ศ. 2317-2474

จากภาพที่ 4 ภาษาล้านนา พ.ศ. 2317-2474 พบคำเรียกสีพื้นฐาน 9 คำ ตามแนวคิดของ เบอร์ลินและเคย์จะมีวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานอยู่ในระยะที่ 7 เมื่อพิจารณาลำดับในการเกิดคำเรียกสีพื้นฐาน พบว่า ภาษาล้านนาช่วงสมัยนี้มีลำดับในการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานไม่สอดคล้องกับแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์ เนื่องจากไม่ปรากฏคำเรียกสีน้ำตาลในระยะที่ 6 และไม่ปรากฏคำเรียกสีม่วงในระยะที่ 7 ซึ่งในระยะที่ 7 ปรากฏเฉพาะคำเรียกสีชมพู ส้ม เทา

4. วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา พ.ศ. 2475-2503

ข้อมูลจากเอกสารภาษาล้านนา พ.ศ. 2475-2503 พบคำเรียกสีพื้นฐาน 8 คำ คือ นวล/เพือก: ขาว, ดำ, แดง, ลีว: เขียว, เหลือง, แผล: น้ำเงิน, ม่วง, ออน: ชมพู เมื่อเรียงลำดับเวลาในการเกิด

คำเรียกศัพท์พื้นฐาน พบว่า คำเรียกสีขาว คือ เผือก, ดำ, แดง, เขียว, เหลือง, น้ำเงิน คือ แห้ง, ม่วง พบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2475 ในตำนานพระธาตุแช่แห้ง และคำเรียกสีชมพู คือ อ่อน พบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2498 ในมหาชาติภาคพายัพ ฉบับสร้อยสังกร แสดงวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาล้านนา พ.ศ. 2475-2503 ได้ดังนี้

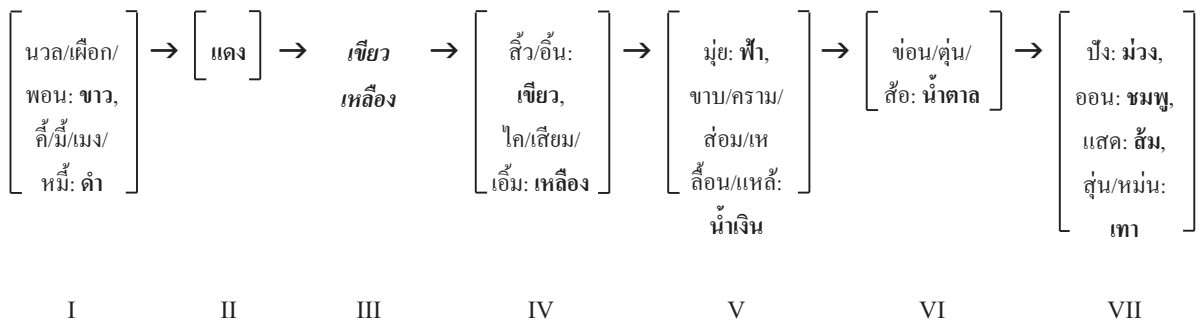

ภาพที่ 5: วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาล้านนา พ.ศ. 2475-2503

จากภาพที่ 5 ภาษาล้านนา พ.ศ. 2475-2503 พบคำเรียกศัพท์พื้นฐาน 8 คำ ตามแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์จะมีวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานอยู่ในระยะที่ 7 เมื่อพิจารณาลำดับในการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐาน พบว่า ภาษาล้านนาช่วงสมัยนี้มีลำดับในการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานไม่สอดคล้องกับแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์ เนื่องจากไม่ปรากฏคำเรียกสีน้ำตาลในระยะที่ 6

5. วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาล้านนา พ.ศ. 2504-2560

ข้อมูลจากเอกสารภาษาล้านนา พ.ศ. 2504-2560 พบคำเรียกศัพท์พื้นฐาน 12 คำ คือ นวล/เผือก/พอน: ขาว, คี/มี/เมง/หมี: ดำ, แดง, ลีว/อื่น: เขียว, ไค/เสียม/เอ้ม: เหลือง, มู่: ฟ้ำ, ขาบ/คราม/ส้อม/เหลือน/แห้ง: น้ำเงิน, ข่อน/ดุ่น/สือ: น้ำตาล, บึง: ม่วง, อ่อน: ชมพู, แสด: ส้ม, สุ่น/หม่น: เทา เมื่อเรียงลำดับเวลาในการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐาน พบว่า คำเรียกสีขาว คือ เผือก, ดำ, แดง, เขียว, เหลือง, น้ำเงิน พบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2504 ในตำนานเจ้าฝั่ล้านนา ปฐมมูลมูลี คำเรียกสีชมพู คือ อ่อน พบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2511 ในชีวหาลิ้นคำ คำเรียกสีเทาพบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2522 ในพรหมจักร คำเรียกสีม่วง คือ บึง พบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2523 ในวรรณกรรมมุขปาฐะล้านนาไทย คำเรียกสีน้ำตาล ส้ม พบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2530 ในนกแอ่นฟ้า และคำเรียกสีฟ้า คือ มู่ พบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2533 ในกาพย์เจ็ยจามเทวี และวิริงกะ แสดงวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาล้านนา พ.ศ. 2504-2560 ได้ดังนี้

ภาพที่ 6: วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา พ.ศ. 2504-2560

จากภาพที่ 6 ภาษาล้านนา พ.ศ. 2504-2560 พบคำเรียกสีพื้นฐาน 12 คำ ตามแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์จะมีวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานอยู่ในระยะที่ 7 เมื่อพิจารณาลำดับในการเกิดคำเรียกสีพื้นฐาน พบว่า ภาษาล้านนาช่วงสมัยนี้มีลำดับในการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานสอดคล้องกับแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์ คือเกิดคำเรียกสีขาว ดำ แดง เขียว เหลือง ฟ้า น้ำเงิน น้ำตาล ม่วง ชมพู ส้ม และเทา ตามลำดับ

6. การเปรียบเทียบวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัย

การเปรียบเทียบวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัยจะเปรียบเทียบ 2 ประเด็น ได้แก่ จำนวนคำเรียกสีพื้นฐาน และวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสี

ตารางที่ 1

จำนวนคำเรียกสีพื้นฐานและวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัย

ช่วง สมัย	จำนวน	คำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา											
		ขาว	ดำ	แดง	เขียว	เหลือง	ฟ้า	น้ำเงิน	น้ำตาล	ม่วง	ชมพู	ส้ม	เทา
พ.ศ. 1898- 2100	3	ขาว	-	แดง	เขียว	-	-	-	-	-	-	-	-
พ.ศ. 2101- 2316	6	ขาว	ดำ	แดง	เขียว	เหลือง	-	-	-	-	-	-	หม่น
พ.ศ. 2317- 2474	9	ขาว เผือก พอน	ดำ	แดง	เขียว ลิ้ว	เหลือง	มู๋	-	-	-	ชมพู ออน	ส้	หม่น
พ.ศ. 2475- 2503	8	ขาว นวล เผือก	ดำ	แดง	เขียว ลิ้ว	เหลือง	-	แฮล	-	ม่วง	ออน	-	-
พ.ศ. 2504- 2560	12	ขาว นวล เผือก พอน	คี่ ดำ มี เมง หมี่	แดง	เขียว ลิ้ว อิน	ไค เสียม เหลือง เอ้ม	ฟ้า มู๋	ขาบ คราม น้ำเงิน ส้อม เหลือน แฮล	ข่อน คุ่น น้ำตาล ส้อ	ป้ง ม่วง	ชมพู ออน	ส้ ส้	เทา ส่น หม่น

จากตารางที่ 1 จำนวนคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัย เรียงลำดับตามจำนวนคำจากน้อยไปหามาก ได้แก่ ภาษาล้านนา พ.ศ. 1898-2100 มีคำเรียกสีพื้นฐาน 3 คำ ภาษาล้านนา พ.ศ. 2101-2316 มีคำเรียกสีพื้นฐาน 6 คำ ภาษาล้านนา พ.ศ. 2475-2503 มีคำเรียกสีพื้นฐาน 8 คำ ภาษาล้านนา พ.ศ. 2317-2474 มีคำเรียกสีพื้นฐาน 9 คำ และภาษาล้านนา พ.ศ. 2504-2560 มีคำเรียกสีพื้นฐาน 12 คำ

เมื่อวิเคราะห์วิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัยตามแนวคิดวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานของเบอร์ลินและเคย์ พบว่า ภาษาล้านนา พ.ศ. 1898-2100 มีวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานอยู่ในระยะที่ 2 ภาษาล้านนา พ.ศ. 2101-2316 มีวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานอยู่ในระยะที่ 5 ภาษาล้านนา พ.ศ. 2317-2474 มีวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสี

พื้นฐานอยู่ในระยะที่ 7 ภาษาล้านนา พ.ศ. 2475-2503 มีวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกพื้นฐานอยู่ในระยะที่ 7 ภาษาล้านนาทั้ง 4 ช่วงสมัยดังกล่าวมีลำดับในการเกิดคำเรียกพื้นฐานไม่สอดคล้องกับแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์ ส่วนภาษาล้านนา พ.ศ. 2504-2560 มีวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกพื้นฐานอยู่ในระยะที่ 7 ซึ่งมีลำดับในการเกิดคำเรียกพื้นฐานสอดคล้องกับแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์

นอกจากนี้ คำเรียกพื้นฐานในภาษาล้านนาตั้งแต่ พ.ศ. 1898-2560 ยังมีลำดับเวลาในการเกิดคำเรียกพื้นฐานทั้ง 12 สี เรียงลำดับตามเวลาในการเกิดก่อนไปจนถึงลำดับสุดท้าย ได้แก่ คำเรียกสีเขียวพบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 1899 คำเรียกสีแดงพบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 1904 คำเรียกสีขาวพบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 1955 คำเรียกสีดำพบ ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2124 คำเรียกสีเหลืองพบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2231 คำเรียกสีเทา คือ หม่น พบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2291 คำเรียกสีชมพูพบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2339 คำเรียกสีส้ม คือ แสด พบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2344 คำเรียกสีฟ้า คือ มุ่ย พบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2379 คำเรียกสีน้ำเงิน คือ แผล้ และม่วงพบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2475 และคำเรียกสีน้ำตาลพบครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2530

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยในบทความนี้ ผู้วิจัยมีข้อสังเกตเกี่ยวกับคำเรียกพื้นฐานดั้งเดิมในภาษาล้านนา 2 ประการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ก่อนที่จะมีการใช้คำเรียกพื้นฐาน คือ ขาว ดำ แดง เขียว เหลือง ฟ้า น้ำเงิน น้ำตาล ม่วง ชมพู ส้ม และเทา ภาษาล้านนามีคำเรียกพื้นฐานดั้งเดิมที่ใช้มาก่อนคำเรียกดังกล่าว อาจเป็นไปได้ว่ามีการใช้คำเรียกพื้นฐานดั้งเดิมในภาษาล้านนาตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 1898-2100 เป็นต้นมา แต่ไม่ปรากฏหลักฐานคำเรียกสีดั้งเดิมในภาษาล้านนาเนื่องจากข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลจากจารึกและเอกสารภาษาล้านนาที่ปริวรรตแล้วซึ่งเป็นข้อมูลภาษาล้านนาเพียงบางส่วนเท่านั้น ในช่วงสมัยถัดมาได้พบคำเรียกพื้นฐานดั้งเดิมในภาษาล้านนา เช่น คำเรียกสีเทา ภาษาล้านนาใช้คำว่า หม่น ปรากฏการใช้คำเรียกสีนี้ในช่วง พ.ศ. 2101-2316 ต่อมาในช่วง พ.ศ. 2317-2474 ปรากฏการใช้คำเรียกสีขาว เขียว ฟ้า ชมพู ส้ม ซึ่งภาษาล้านนาใช้คำว่า เผือก/พอน ลีว มุ่ย ออน แสด ตามลำดับ และในช่วง พ.ศ. 2475-2503 ถึง พ.ศ. 2504-2560 ก็ปรากฏคำเรียกสีพื้นฐานดั้งเดิมในภาษาล้านนาคำอื่น ๆ ดังที่จัดกลุ่มตามประเภทสีไว้แล้ว อย่างไรก็ตาม คำเรียกสีพื้นฐานทั้งที่ใช้เรียกในปัจจุบันและคำเรียกสีพื้นฐานดั้งเดิมในภาษาล้านน่ายังพบการใช้ปนกันในช่วง พ.ศ. 2101-2560

การใช้คำเรียกสีพื้นฐานดังที่กล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คำเรียกสีพื้นฐานดั้งเดิมในภาษาล้านนาเป็น คำเรียกสีที่ใช้มาถึงปัจจุบันแต่ไม่เป็นที่นิยมในการสื่อสารทั่วไป ชาวล้านนาจึงใช้คำเรียกสีพื้นฐาน คือ ขาว ดำ แดง เขียว เหลือง ฟ้ำ น้ำเงิน น้ำตาล ม่วง ชมพู ส้ม และเทา ซึ่งเห็นว่าเป็น คำเรียกสีที่ทำให้เกิดความชัดเจนและลด ความสับสนในการสื่อสารแทนคำเรียกสีพื้นฐานดั้งเดิมในภาษาล้านนา สิ่งดังกล่าวเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมล้านนาที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้คำเรียกสีพื้นฐานของชาวล้านนา เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงหรือเจริญขึ้นก็ทำให้การใช้ภาษาของชาวล้านนาเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

2. สีพื้นฐานดั้งเดิมในภาษาล้านนามีคำเรียกหลายคำ เช่น คำเรียกสีน้ำเงิน ภาษาล้านนามีคำว่า ขาบ คราม ส่อม เหลือน แผล่ คำเรียกสีน้ำตาล ภาษาล้านนามีคำว่า ข่อน ตุ่น ส้อ ผู้วิจัยเห็นว่า การเลือกใช้คำเรียกสีพื้นฐานดั้งเดิมในภาษาล้านนาอาจขึ้นอยู่กับระดับเจตคติที่ใช้เรียกสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจัดอยู่ในประเภทเดียวกัน จึงทำให้ภาษาล้านนามีคำเรียกสีพื้นฐานหลายคำ

การวิจัยนี้ได้พิสูจน์แนวคิดวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานของเบอร์ลินและเคย์ดังที่กล่าวไว้ว่า “สีต่าง ๆ ในโลกมีลำดับในเรื่องของเวลาการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานอย่างเป็นสากล” จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า คำเรียกสีพื้นฐานในภาษาล้านนามีเพียงช่วง พ.ศ. 2504-2560 ที่มีลำดับเวลาในการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานสอดคล้องกับแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์ คือเกิดคำเรียกสีขาว ดำ แดง เขียว เหลือง ฟ้ำ น้ำเงิน น้ำตาล ม่วง ชมพู ส้ม และเทา ตามลำดับ ส่วนภาษาล้านนา พ.ศ. 1898-2100, พ.ศ. 2101-2316, พ.ศ. 2317-2474 และ พ.ศ. 2475-2503 มีลำดับเวลาในการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานไม่สอดคล้องกับแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์ ซึ่งผลการวิจัยวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาอื่น ๆ ก็แสดงให้เห็นว่ามีลำดับเวลาในการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานไม่สอดคล้องกับแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์ เช่น งานวิจัยของ สโนว์ (Snow, 1971) พบคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาซาโมน 6 คำ คือ ขาว ดำ แดง เขียว เหลือง และเทา ซึ่งมีคำเรียกสีเทาอยู่ในระยะที่ 5 ตามแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์สีเทาจะต้องเกิดในระยะที่ 7 งานวิจัยของ Tipkongka (2010) พบคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาไทยสมัยอยุธยา 9 คำ คือ ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ชมพู ส้ม ฟ้ำ และม่วง มีวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานอยู่ในระยะที่ 7 แต่พบคำเรียกสีชมพู ส้ม ม่วง ก่อนคำเรียกสีน้ำตาล งานวิจัยของ Phornthippayaphanit (2014) พบคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาไทยสมัยธนบุรี 6 คำ คือ ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว และม่วง และพบคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ 12 คำ คือ ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ชมพู ส้ม ฟ้ำ ม่วง เทา น้ำเงิน และน้ำตาล ทั้งนี้ภาษาไทยสมัยธนบุรีมีวิวัฒนาการการเกิด

คำเรียกศัพท์พื้นฐานอยู่ในระยะที่ 5 แต่ด้วยข้อจำกัดของข้อมูลที่ศึกษาจึงไม่ปรากฏคำเรียกศัพท์/น้ำเงิน น้ำตาล ชมพู ส้ม เทา และภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์มีวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานอยู่ในระยะที่ 7 แต่ด้วยลำดับการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานทำให้พบคำเรียกศัพท์ชมพู ส้ม ก่อนคำเรียกศัพท์ฟ้า/น้ำเงิน น้ำตาล ม่วง และพบคำเรียกศัพท์ม่วง เทา ก่อนคำเรียกศัพท์น้ำเงินและน้ำตาล

จากผลการวิจัยวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาล้านนา พ.ศ. 1898-2100, พ.ศ. 2101-2316, พ.ศ. 2317-2474 และ พ.ศ. 2475-2503 รวมทั้งผลการวิจัยวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานของ Snow (1971) Tipkongka (2010) และ Phornthippayaphanit (2014) ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นว่า แนวคิดวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานของเบอร์ลินและเคย์ ยังมีความคลาดเคลื่อนในเรื่องลำดับเวลาในการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานเมื่อนำมาพิจารณากับคำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาล้านนา ภาษาชาโมน ภาษาไทยมาตรฐาน หรือภาษาอื่น ๆ อาจกล่าวได้ว่า แนวคิดวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานของเบอร์ลินและเคย์ยัง ไม่มีความชัดเจนที่จะนำมาอธิบายลำดับเวลาในการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานของทุกภาษาในโลก

บทสรุป

จากการวิเคราะห์คำเรียกศัพท์พื้นฐานในภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัย ได้แก่ ภาษาล้านนา พ.ศ. 1898-2100, พ.ศ. 2101-2316, พ.ศ. 2317-2474, พ.ศ. 2475-2503 และ พ.ศ. 2504-2560 สรุปได้ว่า ภาษาล้านนา 5 ช่วงสมัยดังกล่าวมีคำเรียกศัพท์พื้นฐาน 3 คำ, 6 คำ, 9 คำ, 8 คำ และ 12 คำ ตามลำดับ อนึ่ง ภาษาล้านนาทั้ง 5 ช่วงสมัยมีวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานอยู่ในระยะที่ 2, 5, 7, 7 และ 7 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีลำดับในการเกิดคำเรียกศัพท์พื้นฐานทั้งสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับแนวคิดของเบอร์ลินและเคย์

เอกสารอ้างอิง

- ศุภมาส เอ่งฉ้วน. (2543). *คำเรียกศัพท์และมโนทัศน์เรื่องสีของคนไทยสมัยสุโขทัยและสมัยปัจจุบัน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สร้อยดี อ่องสกุล. (2557). *ประวัติศาสตร์ล้านนา* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

ธนัญฐากุล พรทิพยพานิช. (2557). *คำเรียกสีในภาษาไทยสมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์*.

วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุดม รุ่งเรืองศรี. (2546). *วรรณกรรมล้านนา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย.

วิภาที ทิพย์คงคา. (2553). *คำเรียกสีในภาษาไทยสมัยอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กรรณิการ์ วิลเกษม. (2548). หลักการปริวรรตอักษรโบราณที่พัฒนามาจากอักษรของอินเดีย.
ดำรงวิชาการ. 4(1), 120-135.

Berlin, B. & Kay, P. (1969). *Basic color terms: Their universality and evolution*. Berkeley
and Los Angeles: University of California Press.

Crawford, T. D. (1982). Defining “Basic Color Terms”. *Anthropological Linguistics*. 24(3),
pp. 338-343.

Snow, D. L. (1971). Samoan color terminology: A note on the universality and evolutionary
ordering of color terms. *Anthropological Linguistics*. 13(8), pp. 385-390.

Translated Thai Reference

Engchuan, S. (2000). *Color Terms and the concept of color of the Thais in the Sukhothai
period and at the present time*. Doctoral dissertation, Ph.D., Department of
Linguistics, Faculty of Arts, Chulalongkorn University. [in Thai]

Ongsakul, S. (2014). *Lanna history* (10th ed.). Bangkok: Amarin Printing & Publishing. [in
Thai]

Phornthippayaphanit, T. (2014). *Color terms in Thai during the Thonburi and
Rattanakosin periods*. Master thesis, M.A., Department of Applied Linguistics,
Kasetsart University. [in Thai]

Rungruangsi, U. (2003). *Lanna literature* (2nd ed.). Bangkok: The Thailand Research
Fund. [in Thai]

- Tipkongka, W. (2010). *Colour terms in Thai in the Ayutthaya period*. Master thesis, M.A., Department of Applied Linguistics, Kasetsart University. [in Thai]
- Wimonkasem, K. (2005). Transliteration principle of the ancient scripts derived from India. *Damrong Journal*. 4(1), pp. 120-135. [in Thai]

ผู้เขียน

นายศรวุฑ หล่อดี
สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยพะเยา เลขที่ 19 หมู่ 2 อ.เมือง จ.พะเยา 56000
โทรศัพท์: 086-1153729 อีเมล: sarawut_lordee@hotmail.co.th

Author

Mr. Sarawut Lordee
Thai Program, School of Liberal Arts
University of Phayao 19 Village No.2, Muang District, Phayao Province 56000
Tel.: 086-1153729 E-mail: sarawut_lordee@hotmail.co.th

